

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
  - ตอนที่ 2 ปัจจัยส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
  - ตอนที่ 3 ความต้องการความร่วมมือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
  - ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
- ตอนที่ 1 สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน**

ผลการวิเคราะห์สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบดังนี้

1. *ความร่วมมือทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน* อย่างเป็นทางการมีเพียงองค์การเดียว คือ สภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Congress of Southeast Asian Librarians – CONSAL) (www.consal.org) หรือเรียกกันโดยย่อว่าคอนซาล เป็นสมาคมวิชาชีพระดับภูมิภาค ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1970 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 จัดตั้ง อ่างรับไว้ และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ความร่วมมือและการเชื่อมโยงกับบรรณารักษ์ ห้องสมุด สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดและสถาบันที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค

1.2 ส่งเสริมความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การเอกสาร บริการสารสนเทศและที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค

1.3 ร่วมกับองค์กรในภูมิภาคและในท้องถิ่นและสถาบันอื่นๆ สนับสนุนการดำเนินงานและความสนใจพื้นฐานของคนซาล

1.4 เป็นเวทีแบ่งปันและแลกเปลี่ยนสารสนเทศและประสบการณ์ในประเด็นของวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การเอกสาร บริการสารสนเทศและที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค

1.5 อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารคนซาลให้ความเห็นชอบ

(CONSAL, 2006, p.1)

สมาชิกของคนซาลประกอบด้วย สมาคมห้องสมุดและหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน สมาชิกสหประชาชาติประกอบด้วย สมาคมห้องสมุดและหอสมุดแห่งชาติของประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาค ห้องสมุดและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารคนซาล และสมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคล ห้องสมุดและองค์กรที่เกี่ยวข้องที่อุทิศตนและมีผลงานโดดเด่นต่อคนซาล

คนซาล มีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย นายกสมาคมห้องสมุดและผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีสำนักงานเลขานุการหมุนเวียนไปตามประเทศสมาชิก กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง คือการจัดประชุมทางวิชาการหมุนเวียนจัดโดยประเทศสมาชิกเพื่อแสดงผลงานของคณะกรรมการบริหารและการประชุมทางวิชาการในเรื่องที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด โดยเน้นหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศในภูมิภาค โดยมีการจัดหมุนเวียนในประเทศสมาชิก และเริ่มตั้ง พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ได้มีการจัดตั้งรางวัล CONSAL Outstanding Librarian Award เพื่อมอบให้บรรณารักษ์ อาจารย์ นักวิชาการและนักวิชาชีพผู้มีผลงานดีเด่นในวงวิชาการและวิชาชีพทั้งในประเทศและภูมิภาคในการประชุมแต่ละครั้ง

2. ความร่วมมือทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในด้านการศึกษาและวิจัย ยังไม่มีความร่วมมือในด้านการศึกษาและวิจัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่มีในวงกว้างทวีปเอเชีย โดยครอบคลุมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประชาคมอาเซียนด้วย ได้แก่ Asia-Pacific Conference on Library & Information

Education & Practice (A - LIEP) ; Asia Library & Information Research Group (ALIRG) และ Consortium of iSchools Asia – Pacific (CiSAP)

Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice (A-LIEP) เริ่มจัดประชุมครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) โดยความร่วมมือระหว่าง National Technical University of Singapore และ University of Malaya มีประเทศ 21 ประเทศเข้าร่วมประชุม และนับเป็นครั้งแรกที่มีความร่วมมือระหว่างนักการศึกษาและนักวิจัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Quinn, 2014)

การจัดประชุม International Conference on Asia – Pacific Library and Information Education and Practice ได้ดำเนินการมาแล้ว 6 ครั้ง ตามลำดับดังนี้

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ Preparing Information Professionals for Leadership in the New Age จัดโดย Nanyang Technological University, Singapore กันยายน ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549)
- ครั้งที่ 2 หัวข้อ Advancing Library and Information Education in Asian Countries: Convergence and Cooperation in Information and Communication Sciences จัดโดย Chinese Association of Library and Information Science Education (CALISE), and Dept. of Information and Communication of Shih-Hsin University, Taiwan พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2551)
- ครั้งที่ 3 หัวข้อ Preparing Information Professionals for International Collaboration จัดโดย University of Tsukuba, Japan มกราคม ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552)
- ครั้งที่ 4 หัวข้อ Asia-Pacific Conference on Library & Information Education And Practices- Issues, Challenges and Opportunities จัดโดย Faculty of Information Management, Universiti Teknologi MARA, Malaysia มีนาคม ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554)
- ครั้งที่ 5 หัวข้อ Issues and Challenges of the Information Profession in the Digital Age จัดโดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย กรกฎาคม ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556)
- ครั้งที่ 6 หัวข้อ Asia Pacific LIS: Exploring Unity Amid Diversity จัดโดย School of Library and Information Sciences. University of the Philippines ตุลาคม ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

Asia Library & Information Research Group (ALIRG) เริ่มจากการรวมกลุ่มและความพยายามร่วมมือกันของนักวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จากไต้หวัน สิงคโปร์และไทย โดยการจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2551 ชื่อว่า The Taiwan – Singapore -Thailand Workshop Series on Library and Information Science และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น Workshop of the Asia Library and Information Research Group ในการประชุมครั้งที่ 4 ต่อมาได้ขยายความร่วมมือไปยังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย อินเดีย และฟิลิปปินส์

วัตถุประสงค์ของการจัดการประชุมปฏิบัติการ (workshop series) “เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักการศึกษาและนักวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงดังนี้

“เพื่อริเริ่มและดำเนินโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาค
เพื่อจัดตั้งกลุ่มวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับภูมิภาค
เพื่อแสวงหาคำแนะนำป้อนกลับในผลงานวิจัยที่ดำเนินการจากผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาระดับปริญญาเอกได้สร้างเครือข่ายและได้รับคำแนะนำ
ป้อนกลับจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัยของตน”

(ALIRG, 2014)

กิจกรรมการประชุมปฏิบัติการที่จัดมีตามลำดับดังนี้

- ครั้งที่ 1 จัดโดย National Taiwan Normal University กันยายน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551)
- ครั้งที่ 2 จัดโดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย พฤศจิกายน ค.ศ.2009 (พ.ศ. 2552)
- ครั้งที่ 3 จัดโดย Nanyang Technological niversity, Singapore มกราคม ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554)
- ครั้งที่ 4 จัดโดย National Taiwan Normal University มีนาคม ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2552)
- ครั้งที่ 5 จัดโดย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย กรกฎาคม ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556)
- ครั้งที่ 6 จัดโดย University of Malaya, Malaysia พฤศจิกายน ค.ศ. 2014 (พ.ศ. 2557)
- ครั้งที่ 7 จัดโดย Ateneo de Manila University, Philippines ตุลาคม ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

Consortium of iSchools Asia – Pacific (CISAP) เป็นการรวมกลุ่มสถาบันและองค์กรที่สมัครใจร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสถาบันการศึกษาสารสนเทศและการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกโดยการทำกิจกรรมและโครงการร่วมกัน เริ่มเมื่อ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551)

วัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. ส่งเสริมการจัดตั้งและการพัฒนาสถาบันการศึกษาสารสนเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
  - สร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันการศึกษาสารสนเทศและชุมชนสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
  - ช่วยกำหนดอัตลักษณ์และสร้างแบรนด์ของสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
  - สร้างกรอบแนวคิด แนวทางและมาตรฐานสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
2. ส่งเสริม ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ๆ ในการศึกษาและวิจัยของสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
  - แลกเปลี่ยนหลักสูตรระหว่างสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
  - พัฒนากิจกรรมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์
  - จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันการศึกษาสารสนเทศและความเคลื่อนไหวในภูมิภาค

(<http://www.cisap.asia>)

สมาชิกประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร การบริหารประกอบด้วยคณะกรรมการถาวรซึ่งจัดตั้งในช่วงก่อตั้ง

ในบริบทของประเทศไทย พบว่าสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาสารสนเทศศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ในประเทศไทย มีความร่วมมือกันในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษา โดยการเป็นอาจารย์บรรยายพิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ กองบรรณาธิการวารสาร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ประเมินผลงานทางวิชาการ ส่วนในด้านการวิจัย ยังไม่พบว่ามีกรวิจัยร่วมระหว่างสถาบันอย่างเป็นทางการ ลักษณะความร่วมมือในการวิจัยที่พบอย่างกว้างขวาง คือการเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือกลุ่มตัวอย่าง การวิจัย

สถาบันในภูมิภาคที่มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ เน้นการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีบันทึกความร่วมมือกับ University of Technology MARA มาเลเซีย โดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ กับ School

of Information Management, University of technology MARA มีความร่วมมือจัดกิจกรรมในรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอผลงานของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา โดยเน้นระดับปริญญาเอกทุกสามปี อาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลคณาจารย์ รวมทั้งเป็นผู้ประเมินบทความตีพิมพ์ในวารสาร

ในอดีตพบว่า มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ (ในปัจจุบันสังกัดคณะวิทยาการจัดการ) มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ กับ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ประเทศลาว ในการพัฒนาหลักสูตร การเตรียมการเปิดสอนระดับปริญญาตรี วิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเป็นการหยั่งรากฐานการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศลาวเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว รูปแบบต่างๆ ทั้งการศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การจัดฝึกอบรม การจัดศึกษาดูงาน โดยได้แสวงหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนให้ทุนอาจารย์ของมหาวิทยาลัย ประเทศลาวมาศึกษาต่อ รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษา วิทยากร ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนสถาบันการศึกษาอื่นๆ ไม่มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่าง มหาวิทยาลัยหรือสถาบันในด้านการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ แต่มีความร่วมมือในรูปแบบ การอนุญาตอาจารย์ของสถาบันไปเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยากร กรรมการ เช่น การพัฒนา/ปรับปรุง หลักสูตรการจัดการสารสนเทศ ของ Cantho University ประเทศเวียดนาม โดยมี ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การจัดการศึกษาหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ ระดับปริญญาเอกของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มีอาจารย์พิเศษจากอาจารย์อาคันตุกะ จากมหาวิทยาลัยมาลายา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมารา ประเทศมาเลเซีย และมีวิทยากรบรรยายพิเศษจากมหาวิทยาลัยนันทยาง สิงคโปร์

บทวิเคราะห์

1. ความร่วมมือในวงการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เริ่มต้นมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) แต่เน้นห้องสมุด บรรณารักษ์ และวิชาชีพ แม้ วัตถุประสงค์จะครอบคลุมเรื่องการศึกษา โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีธรรมนูญ (Constitution) ลงวันที่ 26 มีนาคม 2006 ประกาศใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ มีการ กำหนดชื่อและสำนักงาน วัตถุประสงค์ ประเภทของสมาชิก สิทธิ ประโยชน์และความรับผิดชอบ คณะกรรมการบริหาร การประชุม ฝ่ายเลขานุการ การประชุมทั่วไป การลงมติของคณะกรรมการบริหาร การแก้ไข เพิ่มเติม และการบังคับใช้ ผลงานที่สำคัญคือ การจัดประชุมทางวิชาการ ทุกสามปี โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยรวมอยู่ด้วย

2. ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยโดยตรงในระดับภูมิภาคอาเซียน ยังไม่มีการ ดำเนินการรวมกลุ่มโดยเฉพาะ แต่มีการดำเนินการในวงกว้างระดับทวีปเอเชีย คือ ALIEP, ALIRG, CISAP ซึ่งมีอาจารย์ทางด้านสารสนเทศศาสตร์จากภูมิภาคอาเซียนมีส่วนร่วมในการก่อตั้งเริ่มต้นจาก

การรวมกลุ่มความสนใจและเครือข่ายบุคคล การอุทิศตน ความเสียสละของนักวิชาการซึ่งมักเป็นผู้บริหารภาควิชา/ โพรแกรมวิชา /คณะ/มหาวิทยาลัย และขยายผลต่อไป โดยในปัจจุบันอยู่ในระยะการพัฒนาการบริหารจัดการ ภายใต้ข้อตกลงการดำเนินการความร่วมมือ หรือข้อตกลงในการจัดตั้ง เช่น CISAP มี Consortium Agreement : Agreement to Establish the Consortium of schools Asia Pacific (2008) รูปแบบกิจกรรมความร่วมมือเน้นการประชุมทางวิชาการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา และวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และในแต่ละปัจจัยก็ยังจำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

1.1 **ปัจจัยภายนอก** ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นกระแสโลก (global issues) ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาและวิชาชีพ (paradigm shift)

1.1.1 **กระแสโลก** ภาวะโลกาภิวัตน์อันเนื่องจากความก้าวหน้าและพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเครือข่ายสังคม ทำให้โลกใกล้ชิดกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความร่วมมือ การแข่งขัน ช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยน การทำงานเป็นทีม เป็นเครือข่าย หุ้นส่วน โดยการศึกษาเป็นกลไกสร้างความเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนการเข้าสู่สังคมฐานความรู้และยุคดิจิทัล การพัฒนาสู่การศึกษาที่มีมาตรฐาน คุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา ความโปร่งใส ตรวจสอบได้และธรรมาภิบาล

1.1.2 **ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน** อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญยิ่ง ช่วยสร้างอำนาจการแข่งขันและการต่อรองในเวทีต่างๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ อันนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่มีความสำคัญยิ่ง การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนช่วยทำให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุน ทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น อาเซียนมีความเหมือนกันในหลายๆ ด้าน และมีอัตลักษณ์ของความเป็นอาเซียนที่ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายของความร่วมมือได้

ด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาที่สำคัญภายใต้กรอบความร่วมมือขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีมีโอ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับอาเซียนด้วย โดยศูนย์ภูมิภาคซีมีโอด้านอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO Regional Centre for Higher Education and Development) ตั้งอยู่ที่ประเทศไทยและทำหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือระดับอุดมศึกษาและจัดการ อบรม วิจัยที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของภูมิภาคในระดับอุดมศึกษา มีการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network – AUN) ที่สำคัญคือ โครงการระบบการโอนหน่วยกิต (The ASEAN Credit Transfer System – ACTS)

นอกจากนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรองแผนงานด้านการศึกษา 5 ปี (ASEAN, 2012) ซึ่งเป็นแนวทางความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา มีสาระสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) การร่วมมือกันสร้างความตระหนักรู้ (Promoting ASEAN Awareness)
- 2) การเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ (Increasing Access to Quality Primary and Secondary Education)
- 3) การยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาสาขาอาชีพ (Increasing Quality of Education – Performance Standards, Lifelong Learning and Professional Development)
- 4) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการข้ามแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา (Strengthening Cross-Border Mobility and Internationalisation of Education)
- 5) การสนับสนุนองค์กรเฉพาะสาขาอื่น ๆ (Support for other ASEAN sectoral bodies with an interest in education)

นอกจากนี้ยังมีฐานความร่วมมือและเครือข่ายต่างๆ ของอาเซียนโดยเฉพาะในด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวยต่อความร่วมมือ เช่น AUN (ASEAN University Network) ; Asean University Network Inter-Library Online (AUNILO); ASEAN Quality Assurance Network (AQAN) ความร่วมมือด้านไอซีทีในกรอบอาเซียน

1.1.3 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาและวิชาชีพ การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูงมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตผู้มีความรู้และความชำนาญการ มีทักษะการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และสร้างนักวิชาการ และนักวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเป็นผู้นำในวิชาชีพและในสังคม

นอกจากนี้ทิศทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาสู่สากลและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา

การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ที่เกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงปรัชญาพื้นฐานของห้องสมุดและการจัดการสารสนเทศ เกิดการถดถอยทางวิชาชีพหรือการลดทักษะทางวิชาชีพแบบเดิม โดยเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาแทนที่ทักษะการทำงานด้วยมือแบบเดิม และมีการประยุกต์ศาสตร์อื่นในลักษณะสหวิทยาการมาใช้ในการบริหารจัดการ และดำเนินงานทางวิชาชีพ ส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่และชื่อตำแหน่งงานของนักวิชาชีพในชื่อเรียกต่างๆ กัน การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัว ให้ทันความก้าวหน้าของวิทยาการ ความคาดหวังของผู้รับบริการ และความคาดหวังของสังคม

1.2 **ปัจจัยภายใน** ที่ส่งเสริมการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ความต้องการของบุคลากรและวิชาชีพ และบทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ (lesson learned)

1.2.1 ความต้องการของบุคลากรและวิชาชีพ ผลการวิเคราะห์พัฒนาการของความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนและทวีปเอเชีย จะพบว่าการพัฒนาความร่วมมือในวิชาชีพนี้มีการดำเนินการมาเป็นเวลานาน และอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นต่างๆ กัน และนอกจากความร่วมมือในระดับภูมิภาคแล้ว ยังมีการพัฒนาความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างสถาบันในกลุ่มอาเซียน เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มีความร่วมมือกับ School of information Management, University of technology MARA และมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอผลงานของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยเน้นระดับปริญญาเอก การให้ความร่วมมือโดยเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลคุณนิพนธ์ รวมทั้งเป็นผู้ประเมินบทความตีพิมพ์ในวารสาร

1.2.2 บทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ ผลการศึกษาความร่วมมือในภูมิภาคแสดงให้เห็นพัฒนาการและการบริหารจัดการความร่วมมือในวิชาชีพนี้ที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นทางการและเป็นต้นแบบคือ คอนซาล และความร่วมมือที่อยู่ในระหว่างการพัฒนา เป็นบทเรียนสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาต่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง และบทเรียนของความร่วมมือในอดีตระหว่างสถาบัน เช่น ความร่วมมือในการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศลาว โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย ในการเป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง ในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคณาจารย์ และการจัดการเรียนการสอน

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน

2.1 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ความแตกต่างของประเทศในประชาคมอาเซียน และพัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในแต่ละประเทศ

2.1.1 ความแตกต่างของประเทศในประชาคมอาเซียนทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ขนาดพื้นที่ ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม ภาษาและวัฒนธรรม การศึกษา โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องว่างทางดิจิทัล โดยเฉพาะกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ส่งผลถึงการบริหารจัดการความร่วมมือ

2.1.2 พัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในแต่ละประเทศในภูมิภาค มีความแตกต่างกันอย่างมาก ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ยกเว้นประเทศกัมพูชา เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับต่างๆ ในขณะที่ฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในภูมิภาคที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่ University of the Philippines ตั้งแต่ ค.ศ. 1914 (พ.ศ. 2457) ส่วนประเทศอื่นๆ มีพัฒนาการการจัดการศึกษาดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 พัฒนาการของการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประชาคมอาเซียนจำแนกตามประเทศ

ประเทศ	ระดับประกาศนียบัตร	ระดับปริญญาตรี	ระดับปริญญาโท	ระดับปริญญาเอก
กัมพูชา	-	-	-	-
ไทย	2498	2502	2507	2546
บรูไน	2543	-	-	-
ฟิลิปปินส์	2457	2460	2495	-
มาเลเซีย	2515	2534	2530	2542
เมียนมาร์	2514	2543	2542	2551
ลาว	-	2546	-	-
สิงคโปร์	-	-	2536	2539
เวียดนาม	2504	2504	2534	2551
อินโดนีเซีย	2495	2512	2533	-

2.2 **ปัจจัยภายใน** ประกอบด้วยความพร้อมของแต่ละประเทศ สถาบัน และ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ บุคลากร และ นักศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัย ป้อนสถาบันตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย คณะหรือโปรแกรมวิชา หลักสูตร ในการพัฒนาความร่วมมือ ระดับภูมิภาค

2.2.1 ด้านการบริหารจัดการ การเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นก้าว แรกของความร่วมมือสู่ความเป็นสากลอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในสภาพจริงมหาวิทยาลัยและคณะอาจ ยังไม่มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์หรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนาความร่วมมือหรือ การพัฒนาความเป็นสากล หรืออาจเป็นเพียงนโยบาย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ แต่ไม่มีแผนการ ดำเนินงาน ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ระบบและโครงสร้างการบริหารงานที่ไม่คล่องตัว และไม่เอื้ออำนวย ขาดการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรการบริหาร รองรับ ขาดการทำงาน อย่างต่อเนื่องหรือมุ่งเป้า ผู้บริหารยังขาดการส่งเสริม การสร้างวิสัยทัศน์และวัฒนธรรมการ ทำงานร่วมกัน และแม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มในวิชาชีพในภูมิภาคมานาน ได้แก่ สภาบรรณารักษ์ ห้องสมุดภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ก็ไม่ได้มีผลงานหรือประเด็นเชิงนโยบายที่จะขับเคลื่อน ในเรื่องการศึกษาและวิจัยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ส่วนในระดับประเทศ ประเทศไทย สมาคมวิชาชีพ ในฐานะที่มีนายกสมาคมเป็นกรรมการบริหารคอนซาล ยังไม่สามารถเป็นเสาหลักที่เข้มแข็งและ มั่นคงและไม่มีผลงานเชิงประจักษ์ในเรื่องการศึกษาและวิจัยในระดับภูมิภาค

2.2.2 ด้านบุคลากร บุคลากรสำคัญคืออาจารย์ การขาดแคลนอาจารย์ที่มี ผลงานและสมรรถนะระดับสากลโดยเฉพาะความรู้ ความสามารถภาษาอังกฤษ ภาระงาน ความกระตือรือร้น ความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อ ความร่วมมือ เช่น การเพิ่มภาระงาน เพิ่มงบประมาณ การถูกตรวจสอบ ติดตาม เป็นต้น

2.2.3 ด้านนักศึกษา ปัญหาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาใน ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารประจำวันหรือในการศึกษา

ตารางที่ 4.2 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา และวิจัยทาง สारสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ปัจจัย	ค่า IOC
1. ปัจจัยที่ส่งเสริม	
1.1 ปัจจัยภายนอก	
1.1.1 กระแสโลก	0.76
1.1.2 ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะในด้านการศึกษา	0.96
1.1.3 การเปลี่ยนแปลงในการศึกษาและวิชาชีพ (paradigm shift)	0.86
1.2 ปัจจัยภายใน	
1.2.1 ความตระหนักและต้องการของบุคลากรและวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์	0.87
1.2.2 บทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ	0.77
2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	
2.1 ปัจจัยภายนอก	
2.1.1 ความแตกต่างของประเทศในภูมิภาค	0.85
2.1.2 สถานภาพและพัฒนาการของการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาค	0.84
2.2 ปัจจัยภายใน	
2.2.1 ความพร้อมของประเทศ สถาบัน และบุคลากรในวิชาชีพ ในด้านต่างๆ	0.94

จากตารางที่ 4.2 พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทาง สารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน ทั้งปัจจัยภายนอกและ ปัจจัยภายในอยู่ระหว่าง 0.77 - 0.96 โดยปัจจัยส่งเสริมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงสุด คือ ปัจจัย ภายนอก ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะด้านการศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 ส่วน ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงสุด คือ ปัจจัยภายใน ความพร้อมของประเทศ สถาบันและบุคลากรในวิชาชีพ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.94

ผลการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ รวมทั้งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องต่อประเด็นปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือ ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน เป็นประเด็นที่ทำทนายการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 ความต้องการความร่วมมือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ความต้องการของผู้ทรงคุณวุฒิและนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือ พบว่า ทุกประเทศสนับสนุนและมีความต้องการให้มีการพัฒนาความร่วมมือหรือเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์เพิ่มมากขึ้น โดยมีความต้องการความร่วมมือครอบคลุมรูปแบบกิจกรรมและเป็นรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสากล สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการความร่วมมือในการจัดการศึกษา จำแนกเป็น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา

1. หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรกลางของอาเซียน (ASEAN LIS Curricular)

การลงทะเบียนข้ามสถาบัน

การเทียบโอนหน่วยกิต

2. การจัดการเรียนการสอน

การเปิดสอนหลักสูตรร่วม (joint degree)

การจัดการเรียนการสอนทางไกล/การเรียนการสอนออนไลน์

การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ

3. อาจารย์ผู้สอน

การแลกเปลี่ยนอาจารย์ อาจารย์อาคันตุกะ (guest/visiting professor)

อาจารย์ร่วมในกิจกรรมทางวิชาการ เช่น เป็นผู้สอน เป็นที่ปรึกษา/

กรรมการสอบ/ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/คหบดีนิพนธ์ วิทยากรใน

การจัดประชุมทางวิชาการ รวมทั้งกิจกรรมการบริการทางวิชาการและ

อื่นๆ

4. นักศึกษา

การแลกเปลี่ยนนักศึกษา

การร่วมมือจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

5. การประกันคุณภาพการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาวิชา

สารสนเทศศาสตร์ของอาเซียน

การรับรองหลักสูตร (Accreditation) โดยเน้นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

2. ความต้องการความร่วมมือในการวิจัย

การกำหนดโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของอาเซียน

การวิจัยร่วมกัน

การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม

การจัดกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวเนื่องกับการวิจัย ร่วมกัน โดยอาจารย์ได้รับ

เชิญให้มีบทบาทเกี่ยวข้อง เช่น เป็นผู้ประเมินผลงาน เป็นวิทยากร กอง

บรรณาธิการวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ

ขอคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการความร่วมมือ เพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในระดับภูมิภาคในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์มากขึ้น และให้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการความร่วมมือ และความร่วมมือในระดับภูมิภาคเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นสากลของการจัดการศึกษาและการวิจัย สถาบันการศึกษาจึงควรดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2. ด้านการจัดการศึกษา ให้มีความร่วมมือในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ในลักษณะเป็นหลักสูตรกลางของอาเซียน ให้แต่ละแห่งนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทหรือจุดเน้นของแต่ละประเทศ แต่ละสถาบัน การจัดทำและเปิดสอนหลักสูตรร่วม การพัฒนารายวิชาและสื่อการศึกษาเกี่ยวกับ ASEAN Librarianship การแลกเปลี่ยนและเคลื่อนย้ายอาจารย์และนักศึกษา การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน

3. ด้านการวิจัย การวิจัยโดยนักวิชาการในภูมิภาคยังมีจำกัด และโจทย์การวิจัยเกี่ยวกับภูมิภาคยังต้องการการศึกษาวิจัย การเผยแพร่ และการขยายองค์ความรู้สู่วงวิชาการและวิชาชีพในระดับสากลอีกมาก จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญและเป็นนโยบายระดับชาติและระดับภูมิภาค ทั้งการพัฒนาโจทย์วิจัย นักวิจัยในศาสตร์ และการบริหารจัดการงานวิจัย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร สถานภาพและการบริหารจัดการความร่วมมือ การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือ และความต้องการความร่วมมือโดยเน้นการจัดการศึกษาและวิจัย โดยการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม ได้ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ระบบ โครงสร้าง ทรัพยากรการบริหาร ประเพณีและกิจกรรมความร่วมมือ

ผู้วิจัยนำร่างดังกล่าวไปหาคำตัดสินความสอดคล้องของความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านสารสนเทศศาสตร์และการศึกษา ผลการศึกษาคำตัดสินความสอดคล้องปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับ ประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	IOC
I. ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในด้านการบริหารจัดการ	
1.1 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ	0.95
1.2 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับคณะเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ	0.95
1.3 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ	0.67
1.4 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับมหาวิทยาลัย	1.00
1.5 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับคณะ	1.00
1.6 มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา	0.67
1.7 มีงบประมาณจัดสรรอย่างต่อเนื่องสำหรับกิจกรรมความร่วมมือและการพัฒนาสู่สากล	0.80
1.8 มีสถานที่ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของหน่วยงานเอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือสู่สากล	0.90
1.9 มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวย การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ สู่สากล	0.95
1.10 มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ทันสมัย เพียงพอในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือสู่สากล	0.86
1.11 มีคอลเลคชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน	0.86
1.12 มีการสื่อสารออนไลน์กับผู้เกี่ยวข้องเป็นภาษาต่างประเทศ	0.86
1.13 มีเว็บไซต์ที่นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือเป็นภาษาอังกฤษ	0.90
1.14 มีการดำเนินการตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพโดยอิงเกณฑ์สากล	0.76
1.15 รูปแบบการบริหารความร่วมมือระบบรวมศูนย์ (centralized system) มีสถาบันหรือประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นศูนย์กลาง	0.05

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	IOC
1.16 รูปแบบการบริหารความร่วมมือนีระบบกระจาย (decentralized system) โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตาม ความพร้อมและจุดแข็งของสมาชิก เครือข่ายตามลำดับขั้น และระบบผสมผสาน	0.81
1.17 มีการกำหนดขอบเขตหรือประเด็นความร่วมมือนีเฉพาะเจาะจง	0.94
2.1 ด้านความร่วมมือการจัดการศึกษา	
2.1 หลักสูตร	
2.1.1 การพัฒนาหลักสูตรกลางของอาเซียน	0.78
2.1.2 การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ	0.86
2.1.3 การลงทะเบียนข้ามสถาบัน	0.71
2.1.4 การเทียบโอนหน่วยกิต	1.00
2.2 การจัดการเรียนการสอน	
2.2.1 การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหลักสูตร	0.67
2.2.2 การจัดการเรียนการสอนรายวิชา ASEAN librarianship	0.76
2.2.3 การเปิดสอนหลักสูตรร่วมในรูปแบบ joint degree program	0.90
2.2.4 การเปิดสอนหลักสูตรสองปริญญา double degree program	0.67
2.2.5 การจัดการเรียนการสอนออนไลน์	0.81
2.2.6 การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ	0.90
2.2.7 การทำคลังสื่อการศึกษา	0.90
2.2.8 การจัดกิจกรรมทางวิชาการ	0.95
2.3 อาจารย์	
2.3.1 การแลกเปลี่ยน/เคลื่อนย้ายอาจารย์กับสถาบันความร่วมมือนี เป็นอาจารย์อาคันตุกะ guest professor , visiting professor จากต่างประเทศ	0.86
2.3.2 การเชิญอาจารย์ต่างประเทศร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นผู้สอนที่ปรึกษา/กรรมการสอบ/ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์	0.95
2.4 นักศึกษา	
2.4.1 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา	0.95
2.4.2 การฝึกประสบการณ์นักศึกษา	1.00
2.4.3 การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	0.95
2.4.4 การจัดตั้งชมรมนักศึกษาสารสนเทศศาสตร์อาเซียน	0.76

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	IOC
3. ด้านการวิจัย	
3.1.1 การกำหนดโจทย์วิจัยอาเซียน	0.95
3.1.2 การวิจัยร่วมกัน	1.00
3.1.3 การสนับสนุนทุนการวิจัยร่วม	1.00
3.1.4 การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการ/ ผู้ประเมินคุณภาพงานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร	0.86
3.1.5 การจัดทำวารสารวิจัย/วารสารวิชาการ ASEAN LIS Journal	0.90

ตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ในแต่ละรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเกิน 0.60 ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ยกเว้น มีเพียงหนึ่งรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ รายการ 1.15 รูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์ มีประเทศหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยได้ตัดรายการนี้ออกในการนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะ

รายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 มีหกรายการ คือ *ด้านการบริหาร* 1.4 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการในระดับมหาวิทยาลัย 1.5 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการในระดับคณะ *ด้านจัดการศึกษา* หลักสูตร 2.1.4 มีการเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันที่มีความร่วมมือ *ด้านนักศึกษา* 2.4.2 ความร่วมมือฝึกประสบการณ์นักศึกษา *ด้านการวิจัย* 3.1.2 วิจัยร่วม และ 3.1.3 มีทุนสนับสนุนการวิจัยร่วม

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องนำเสนอในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ปรับปรุงอีกครั้งตามผลการสัมภาษณ์แนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการความร่วมมือ ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการวิจัย ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์จำแนกตามระยะเวลาการนำไปดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการความร่วมมือ

1.1 หลัก 4 S - Small- Spirit – System- Sustain อธิบายได้ดังนี้

1.1.1 การสร้างความร่วมมือ เริ่มจากจุดเล็ก (Small) ซึ่งอาจจะหมายถึง ประเด็นย่อย อันเป็นความต้องการหรือความเร่งด่วนก่อนขยายกว้างขึ้นตามขีดความสามารถหรือ ตามความพร้อม และเชื่อมโยงกับเครือข่ายใหญ่ต่อไป หรืออาจจะเริ่มจากความคิดริเริ่มของกลุ่ม บุคคลที่มีความสนใจร่วมกัน

1.1.2 การสร้างความร่วมมือที่เน้นการทำงานด้วยใจ ความร่วมมือร่วมใจ (Spirit) ความเป็นกัลยาณมิตร การแบ่งปัน เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ให้ความสำคัญกับความ ต้องการของสมาชิก โดยไม่เน้นจุดอ่อนหรือความแตกต่าง

1.1.3 การพัฒนางานอย่างมีระบบ (System) มีระบบบริหารจัดการความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1) มีบันทึกความร่วมมือหรือข้อตกลงแบบเป็นทางการ ซึ่งระบุรายละเอียด ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ ชื่อบันทึกความร่วมมือ วัตถุประสงค์ กรอบความร่วมมือ รูปแบบ/ ประเภท/กิจกรรมความร่วมมือ ระบบการบริหารจัดการในด้านโครงสร้าง คณะกรรมการบริหาร สมาชิก งบประมาณและแหล่งทุน ทรัพย์สินทางปัญญา ทรัพยากรการบริหาร/สิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นพื้นฐาน การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา แก้ไขเพิ่มเติม การมีผลบังคับใช้ ระยะเวลา และการสิ้นสุดโครงการ

2) มีนโยบาย วิสัยทัศน์ของสถาบันที่ระบุไว้ชัดเจนรองรับ เพื่อช่วยให้ ผู้บริหารและบุคลากรมีแนวทางการวางแผนและการดำเนินงานได้ชัดเจนและมีทิศทาง โดยเฉพาะ ในด้านบุคลากร และงบประมาณ

3) มีวัฒนธรรมคุณภาพ การปฏิบัติงานที่อิงมาตรฐานสากล และแนวปฏิบัติ ที่ดี และมีธรรมาภิบาล

4) มีการติดต่อ สื่อสาร ประสานงานทั้งภายในและภายนอกโดยมีโครงสร้าง พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ ซึ่ง เอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานในระดับสากลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5) มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การศึกษาความเป็นไปได้ก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อย เสร็จสิ้น การประเมินความร่วมมือในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้สามารถนำผลการประเมินมา ใช้ในการบริหารจัดการ การวางแผน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีระบบ

1.1.4 การสร้างความร่วมมือที่เน้นความยั่งยืน (Sustain) บูรณาการการพัฒนา เป็นองค์รวม สร้างความสมดุล เสถียรภาพ และความเท่าเทียมกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้ง ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี โดยเน้น “คน” เป็นศูนย์กลาง

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือ

- 2.1 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (MOU) ในระดับมหาวิทยาลัย/คณะ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่มความร่วมมือและแนวปฏิบัติของสถาบันสมาชิก
- 2.2 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย/คณะ เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ
- 2.3 มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวย การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือสู่สากล
- 2.3 มีสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ทันสมัย สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของหน่วยงานเอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือสู่สากล
- 2.4 มีเว็บไซต์นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือและการสื่อสารออนไลน์ เป็นภาษาอังกฤษ
- 2.5 มีคอลเลกชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน
- 2.6 การบริหารความร่วมมือระบบกระจาย (decentralized system) โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตาม ความพร้อมและจุดแข็งของสมาชิก
- 2.7 การดำเนินการอิงมาตรฐานและการประกันคุณภาพตามเกณฑ์สากล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา

3.1 หลักสูตร

- 3.1.1 การเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันที่มีความร่วมมือ เป็นการเทียบวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตจากสถาบันที่มีความร่วมมือซึ่งเป็นหลักสูตรระดับเดียวกัน มีเนื้อหาสาระครอบคลุมภายใต้เงื่อนไขที่สถาบันกำหนด
- 3.1.2 การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ โดยการมีส่วนร่วมของสถาบันที่มีความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรที่มีเนื้อหาเป็นสากล แต่สะท้อนบริบทและวิเคราะห์สถานการณ์ในภูมิภาค สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นภูมิภาคและนานาชาติ อาจารย์การเปิดสอนหลักสูตรโดยใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาทางการของอาเซียน เป็นสื่อในการเรียนการสอนทั้งหลักสูตร และรับนักศึกษานานาชาติ
- 3.1.3 การลงทะเบียนข้ามสถาบัน เปิดโอกาสให้นักศึกษาของสถาบันที่มีความร่วมมือลงทะเบียนเรียนในวิชาที่สถาบันที่มีความร่วมมือเปิดสอน แต่มีข้อจำกัดในเรื่องภาษา จึงมีความเป็นไปได้เฉพาะกรณีที่สถาบันนั้นๆ เปิดสอนหลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์
- 3.1.4 การพัฒนาหลักสูตรกลางสำหรับอาเซียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีสาระตามมาตรฐานสากลแต่ขณะเดียวกันก็สะท้อน

บริบทของอาเซียน ในลักษณะหลักสูตร ASEAN Librarianship ที่สถาบันในภูมิภาคที่เริ่มเปิดสอนสามารถนำไปใช้ได้

3.2 การจัดการเรียนการสอน

3.2.1 การจัดกิจกรรมทางวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษาและอาจารย์ รูปแบบที่แพร่หลาย คือการประชุม สัมมนาทางวิชาการ การฝึกอบรม และอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างกว้างขวาง ในลักษณะการประชุมทางไกล (teleconference) การสัมมนาผ่านเว็บ (webinar) การอบรม (etraining) เป็นต้น

3.2.2 การเปิดสอนหลักสูตรร่วม (joint degree program) โดยสถาบันที่มีความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกันโดยการเปิดสอนหลักสูตรร่วม ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาจากสองสถาบันหรือจากที่ใดที่หนึ่งแล้วแต่ตกลง

3.2.3 การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ การผลิตสื่อการศึกษาร่วมกัน โดยเฉพาะในรูปแบบตำรา หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนออนไลน์ โดยอาจารย์ผู้สอน และนักวิชาการในภูมิภาค

3.2.4 การทำคลังสื่อการศึกษาอาเซียน โดยแนวคิดส่งเสริมให้มีการผลิตและแบ่งปันสื่อการศึกษาให้เกิดการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพในภูมิภาค โดยมีการทำสรุปสาระเป็นภาษาอังกฤษ

3.2.5 การจัดการเรียนการสอนทางไกล/ออนไลน์ โดยการเริ่มต้นเป็นรายวิชาหนึ่งและขยายเพิ่มตามความพร้อม จนพัฒนาเป็นระดับหลักสูตร โดยอาจเริ่มต้นจากรายวิชาที่เป็นอัตลักษณ์ของอาเซียน เช่น ASEAN Resources

3.2.6 การพัฒนารายวิชา ASEAN Librarianship ที่สะท้อนเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษา ห้องสมุด และวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียน ความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพ ผู้มีบทบาทสำคัญในวิชาชีพนี้ในระดับภูมิภาค

3.3 อาจารย์

3.3.1 อาจารย์อาคันตุกะ (guest professor) การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือมาเป็นอาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิทยานิพนธ์ หรือ ดุษฎีนิพนธ์ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในรูปแบบตามความเหมาะสมเป็นครั้งคราว

3.3.2 การแลกเปลี่ยน/เคลื่อนย้ายอาจารย์ ในลักษณะการเป็นอาจารย์ประจำตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนด

3.4 นักศึกษา

3.4.1 การจัดฝึกประสบการณ์นักศึกษา โดยความร่วมมือเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์ในท้องสมุดหรือสถาบันในต่างประเทศเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมและประสบการณ์ใหม่ๆ

3.4.2 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา โดยมีการกำหนดกิจกรรม ระยะเวลาการดำเนินการ เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายที่จำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

3.4.3 การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันตามเงื่อนไขและข้อตกลง เช่น การจัดประชุมเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ทุกสามปี โดยสถาบันที่ร่วมมือ ผลัดกันหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพ การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีได้จำกัดเฉพาะทางวิชาการ แต่รวมทั้งการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้วย

3.4.4 การจัดตั้งชมรมนักศึกษาสารสนเทศศาสตร์อาเซียน เป็นการรวมกลุ่มนักศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการร่วมมือกันต่อไป

3.5 การประกันคุณภาพการศึกษา

3.5.1 การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ของอาเซียน เป็นการสร้างแนวทางหรือกรอบการจัดการศึกษาหลักสูตร และแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา โดยอิง ASEAN University Network Quality Assurance (AUN QA)

3.5.2 การรับรองหลักสูตร (Accreditation) โดยเน้นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยเป็นการรับรองหลักสูตรทางวิชาชีพโดยเฉพาะ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัย

4.1 การวิจัยร่วมกัน โดยนักวิจัยของสถาบันที่มีความร่วมมือ ซึ่งมีความสนใจร่วมกัน ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งร่วมกัน ในบริบทของประเทศตนและภูมิภาค

4.2 การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม โดยสถาบันที่มีความร่วมมือควรถือว่าเป็นความสำคัญอันดับต้นในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในลักษณะการวิจัยร่วมกัน

4.3 การกำหนดโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของอาเซียน ประเด็นในวิชาชีพในบริบทของอาเซียนยังมีความน่าสนใจและต้องการการศึกษาริชัยอีกมาก การกำหนดประเด็นหรือโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของอาเซียน จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาการและวิชาชีพนี้ในภูมิภาคได้

4.4 การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการ/ ผู้ประเมินคุณภาพงานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร

4.5 การจัดทำวารสารวิชาการ/วารสารวิจัย ASEAN LIS Journal

นักวิชาการและนักวิจัยในวงการสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคยังไม่เด่นชัด และขาดเวทีการนำเสนอในระดับภูมิภาค การมีวารสารวิชาการ หรือวารสารวิจัยในศาสตร์นี้ จะช่วยเป็นเวทีในการสื่อสารทางวิชาการในภูมิภาคและนำไปสู่การพัฒนาในระดับสากลต่อไป

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือด้าน การศึกษาและวิจัยในด้านแผนการดำเนินการ

การนำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องพิจารณาความพร้อมและบริบทของสถาบันนั้นๆ ข้อเสนอแนะจำแนกเป็นการนำไปดำเนินการในระยะสั้น (1- 3 ปี) ระยะปานกลาง (4-7 ปี) และ ระยะยาว (8-10 ปี) ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แผนการนำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

ประเด็น	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว
ด้านการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (MOU) ในระดับมหาวิทยาลัย/คณะ - มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/ แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย/คณะ เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ - มีโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวย - มีสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ทันสมัย สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือ - มีเว็บไซต์นำเสนอและการสื่อสารออนไลน์ เป็นภาษา อังกฤษ - การบริหารความร่วมมือระบบกระจาย - มีคอลเลคชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน 		

ด้าน การศึกษา			
หลักสูตร		-การเทียบโอนหน่วยกิต - การลงทะเบียนข้าม สถาบัน -การพัฒนาหลักสูตร กลางสำหรับอาเซียน	-การเปิดสอนหลักสูตร นานาชาติ
การจัดการ เรียนการสอน	-การจัดกิจกรรมทางวิชาการ -การผลิตสื่อการศึกษาเป็น ภาษาอังกฤษ -การพัฒนารายวิชา ASEAN Librarianship	-การเปิดสอนหลักสูตร ร่วม -การทำคลังสื่อการศึกษา อาเซียน -การจัดการเรียนการสอน ทางไกล/ออนไลน์	
อาจารย์	-อาจารย์อาคันตุกะ	-การแลกเปลี่ยน/ เคลื่อนย้ายอาจารย์	
นักศึกษา	-การจัดฝึกประสบการณ์นักศึกษา -การแลกเปลี่ยนนักศึกษา -การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	-การจัดตั้งชมรมนักศึกษา สารสนเทศศาสตร์ อาเซียน	
การประกัน คุณภาพการ ศึกษา	การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและ การประกันคุณภาพการจัด การศึกษา	-การรับรองหลักสูตร	
ด้านการ วิจัย	- การวิจัยร่วมกัน - การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม -การกำหนดโจทย์วิจัยอาเซียน -การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มี ความร่วมมือเป็นบรรณาธิการ/ กองบรรณาธิการ/ ผู้ประเมิน คุณภาพงานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร	การจัดทำ วารสารวิชาการ/วารสาร วิจัย ASEAN LIS Journal	

จากตารางที่ 4.4 แสดงข้อเสนอแนะในการนำไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงปัจจัยภายนอก บริบทและสภาพแวดล้อมของอาเซียนซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความหลากหลายและแตกต่างทั้งในระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา ภาษา โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และอื่นๆ สถานภาพและพัฒนาการของการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาค โดยเฉพาะปัจจัยการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่เป็นปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยความพร้อมของประเทศ สถาบันและบุคลากรในวิชาชีพ โดยเฉพาะปัญหาด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ทำให้การบริหารจัดการความร่วมมือไม่สามารถสำเร็จได้โดยง่าย เช่นเดียวกับการรวมกลุ่มลักษณะนี้ในทวีปยุโรปหรืออเมริกา แต่ด้วยความร่วมมือร่วมใจ “สปิริตของอาเซียน” เริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นไปได้ ประเด็นเล็กๆ การทำงานอย่างเป็นระบบ จะสามารถทำให้การดำเนินการไปถึงเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน

การนำไปสู่การปฏิบัติถือเป็นความเร่งด่วน ในด้านการบริหาร เพื่อวางระบบการทำงานอื่นๆ โดยสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคมีระบบการบริหารจัดการความร่วมมือที่เอื้ออำนวย เช่น มีการกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ นโยบาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น โดยสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ควรแสวงหาโอกาสหรือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาไปสู่การลงนามบันทึกความร่วมมือ ดังเช่น กรณีของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กับ University Technology MARA, Malaysia ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากความร่วมมือระดับหลักสูตรจนขยายผลเป็นการลงนามความร่วมมือระดับมหาวิทยาลัย

ด้านความร่วมมือด้านการศึกษา และด้านการวิจัย มุ่งสอดคล้องกับแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียนที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาสาขาอาชีพ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการข้ามพรมแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยมีการวิจัยเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน โดยการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติในลักษณะการร่วมมือกัน อยู่ในแผนระยะยาว เนื่องจากในภูมิภาคนี้มีสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เปิดสอนเป็นภาษาอังกฤษ และรับนักศึกษานานาชาติอยู่แล้ว ส่วนการเปิดสอนเป็นรายวิชาออนไลน์ สามารถทำได้ง่ายและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการบริการการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทางวิชาชีพของบุคลากรในวิชาชีพได้